

1997

Enumeratio Gen
Liparum Tentaculidum
2 specim. primum
22. 7. 1923

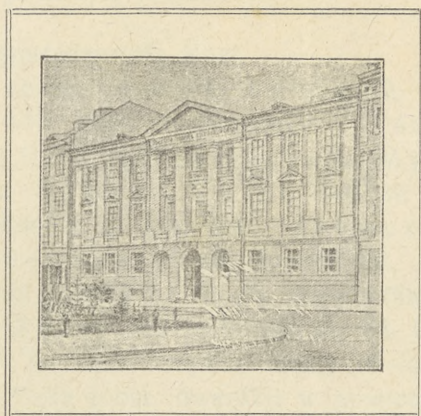
JAROSŁAW ŁOMNICKI.

Spis ryjkowców rodzaju rozpuca Muzeum im. Dzieduszyckich.

(Enumeratio Curculionidarum generis Lipari Oliv. Musaei
Dzieduszyckiani)

ODBITKA Z ROZPRAW I WIADOMOŚCI Z MUZEUM
IM. DZIEDUSZYCKICH. — TOM IX. ROK 1923.

WE LWOWIE. — — NAKŁADEM MUZEUM IM. DZIEDUSZYCKICH.
POD REDAKCJĄ ZARZĄDU MUZEUM.
Z Drukarni Akademickiej, we Lwowie. ul. Krzywa 10. — 1924.

opis
lep. 11953
6. 9. 99
M.P.

Spis

ryjkowców rodzaju rozpuca Muzeum im. Dzieduszyckich

(*Enumeratio Curculionidarum generis Lipari Oliv. Musaei
Dzieduszyckiani*)

podał

Jarosław Łomnicki.

W katalogu z r. 1886 wydanym pod tytułem: „Muzeum imienia Dzieduszyckich we Lwowie. Dział I Zoologiczny IV Chrząszcze“ podał A. M. Łomnicki na str. 207 dwa gatunki rozpuca, mianowicie *Liparus coronatus* Goeze i *germanus* L.

Rewizja zbioru, którą przedsięwzięłem łącznie z opracowaniem materiałów nieoznaczonych, doprowadziła do skreślenia *germanus* L., podanego w wymienionym katalogu z Tatr (Zakopane) i z Podola (Sinków), gdyż okazy prawdopodobnie tatrzańskie (bez kartek) okazały się jako *glabrirostris* Küst. a podolskie jako nowy gatunek, którego opis poniżej podaję.

Obecnie po włączeniu materiałów oznaczonych do zbioru posiada Muzeum 5 gatunków rozpuców.

1. *Liparus glabrirostris* Küst.

Wisła VI zb. dr. Friedberg, Rabka zb. Ulanowski, Tatry dol. Bystrego 2. VIII. 1919. zb. Noskiewicz, Tatry, Hala Gąsienicowa (ok. 1500 m.) 31. VII. 1919. zb. Noskiewicz, Myślenice 13. VIII. zb. Dziędzielewicz, Sambor, Turze 1908 zb. J. Łomnicki, Truskawiec VI. 1909 zb. M. Łomnicki, Jaremcze 6. VI. 1903. zb. J. Łomnicki, Pożyżewska VI zb. Huppenthal, Zaroślak (Huk) 19. VII. 1906, Tomnatyk 31. V. zb. Huppenthal, Jabłonica zb. dr. Grochmalicki, Zarzecze k. Jarosławia 28. VII. 1917, tamże 28. IV. 1918 zb. dr. P. hr. Dzieduszycki, tamże 16—20 VIII. 1919, Dąbrowa (gmina) Łuka (obsz. dworski) w powiecie kałuskim 30. VII. 1922. zb. M. Łomnicka, Śniatyn, Filipkowce k. Mielnicy 17. VII. 1922. zb. dr. Kinel.

O gatunku tym możemy to powiedzieć na podstawie zbioru muzealnego, że jest wszędzie w Karpatach i na Podkarpaciu, scho-

dząc dość daleko na północ, bo aż w Jarosławskie i na Podole. Rybiński podał ten gatunek z okolic Krakowa (Spraw. Kom. fiz. XXXII. str. 58) a Kozikowski z Kręciłowa w Miodoborach (Rozpr. i Wiad. Muz. Dzied. V. VI. str. 182.).

2. *Liparus germanus* L.

Gatunek to zachodni, który wkracza na Śląsk i do Prus. Do Muzeum włączam w braku innych okazów tymczasowo trzy, pochodzące wrzekomo z Krakowa (zb. Ulanowski).

3. *Liparus coronatus* Goeze.

Panieńskie Skały (ok. Krakowa) 6. V. zb. M. Łomnicki Grzybowice k. Lwowa 15. VI. zb. M. Łomnicki, Zniesienie, k. Lwowa 21. IV. zb. M. Łomnicki, Łysa Góra w pow. złoczowski, zb. M. Świątkiewicz, żerującego na *Carlina acaulis* L. v. *caulescens* W. et K. według ozn. dr. Wilczyńskiego.

4. *Liparus integer* nov. sp.

In collectione Musaei Dzieduszyckiani specimina Lipari s. str.¹⁾ reperiuntur sparse supra maculis luteobrunneis squamigeris ornata, disco tamen coleopterorum immaculato, femoribus clavatis sed non dentatis, tibiis anticis non denticulatis, stria basali pronoti luteobrunnea squamigera integra, basi coleopterorum subrecta, rostro supra in parte distali fossa longitudinali distincta instructo, maculis pronoti anticis parum perspicuis, medialibus externis distinctis, medialibus internis cum stria basali connatis. Long. corp. sine rostro 14.5—19.5 mm.

*Species haec Liparo transsylvanico Petri secundum descriptionem Reitteri²⁾ proxima, ab hac specie fascia laterali luteo-brunnea squamigera facillime distinguitur. Fascia haec maculam internam mediam cum basi pronoti integro tractu tamquam apud *L. glabrirostrum* Küst. coniungit.*

Specimina huius speciei in sequentibus locis collecta sunt: Sineków (pars Podoliae in Re Publica Poloniae sita) 11—20. V. leg. M. Łomnicki, Zuhrza prope Lwów 14. VI. leg. M. Łomnicki, Żuków prope Obertyn (Pokucie in Parva Polonia Orientali), Wołczyniec prope Stanisławów 29. IV. leg. M. Łomnicki. Species haec etiam in Bukowina prope Kalinowce a A. Wierzejski collecta fuit.

5. *Liparus* (subg. *Trysibius*) *tenebrioides* Pall.

Jaryczów (Podole wschodnie, poza granicami dzisiejszemi Rzeczypospolitej Polskiej) zb. J. Bayger.

¹⁾ vide: E. Reitter. Die Liparus-Arten aus Europa und den angrenzenden Gebieten. Wien. Ent. Zeitung. Wien 1923. XL Bd. Heft 1-4. p. 42-48.

²⁾ l. c. p. 47.

Rozpucze wymienione przedstawiają najprawdopodobniej całość tego, czego się wogóle spodziewać można na ziemiach Polski. Rozchodzi się tylko o dalsze śledzenie ich rozszedlenia. Dla ułatwienia ich rozpoznania podaję uproszczony klucz, oparty na ostatniej cytowanej wyżej pracy Reittera o rozpuczach.

- I'' Rożki posiadają na buławkach długie szczecinki. Ryjek mniej więcej tak długi jak przedplecze, przedplecze po bokach jak i pokrywy całkiem zaokrąglone.
- II'' Oczy wyraźnym brzeżkiem od skroni oddzielone
subg. **Liparus** Oliv. Rtt. s. str.
- II' Oczy bez brzeżka
subg. **Liparorhynchus** Rtt. (2 gatunki azjatyckie)
- I' Rożki na końcach bez dłuższych szczecinek. Ryjek krótszy niż przedplecze, przedplecze po bokach szczególnie w części nasadowej z tępą listwą, także pokrywy czasem z tępą barkową listwą. Oczy z brzeżkiem. Drugi człon tylnych stóp dłuższy niż trzeci. Ciało nagie, bez plam złożonych z łuseczek
subg. **Trysibius** Schönh.

Podr. **Liparus** Oliv. Rtt. s. str.

Gatunki ziem Polski mają w stanie świeżym tak górną jak dolną stronę z plamami złożonymi z żółtobrunatnych łuseczek czyli włosków i dadzą się w następujący sposób odróżnić.

- 1'' Przednie piszczele (u ♂ silnie) po wewnętrznej stronie ząbkowane.
- 2'' Nasada pokryw prosta z barkami bardzo przytępionymi, ryjek z krótkim rowkiem grzbietowym u przodu. Boki przedplecza od środka do nasady z przepaską podłużną z włosów, także przewężenie poza przednim brzegiem po bokach uwłosione, nasada przedplecza bez przepaski poprzecznej. Pokrywy z żółtymi plamami, uda bezzębne. Ciało duże i dość smukłe:
glabrirostris Küst.
- 2' Nasada pokryw wspólnie słabo łukowato wykrojona, boczne naroża mniej więcej wystają. Ryjek z przodu tylko z podłużnym grzbieniem często niewyraźnym wgłębieniem. Boki przedplecza w środku mają po dwie plamki z każdej strony a przepaski bocznej do nasady sięgającej brak.
- 3'' Uda słabo uzębione. Drugi człon biczyka rożków mało krótszy od pierwszego, 3–6 mało szersze niż długie. Przedplecze z grubymi pępkowatymi punktami a między nimi z małymi. Przewężenie boczne za przednim brzegiem przedplecza żółto-uwłosione,

nasadowa przepaska przedplecza prawie zawsze po środku przerwana. Pokrywy z płaskimi, stojącymi w rzędach, wgłębieniami żółto-uwłosionymi:

germanus L.

- 3' Uda silnie uzębione. Drugi człon biczyka rożków znacznie krótszy od pierwszego, ledwie dłuższy niż szeroki, 3—6 poprzeczne. Wierzch przedplecza z pojedynczym punktowaniem, przewężenie za przednim brzegiem po bokach bez plamek z żółtych włosów. Nasada przedplecza z zupełną żółtą przepaską. Pokrywy tylko z małymi żółtymi plamkami: **coronatus Goeze.**
- 1' Przednie piszczele wewnątrz bez ząbków albo z niewyraźnymi ząbkami.
- 2'' Uda uzębione. Tu należą gatunki południowozachodnie, do naszej fauny nie należące.
- 2' Uda buławkowate ale nieuzębione.
- 3'' Brzuszne półobrączki u ♂ po środku z złotobrunatnymi plamami z gęstych włosów. Przedplecze ma tylko jedną małą plamkę z każdego boku po środku, która z góry nie jest widoczna, przepaska nasadowa przedplecza po środku przerwana, wierzch pokryw prawie nagi, bez plam. Tu należy *laevigatus* Gyllh. z Rosji pd. i Kaukazu, nie należący do naszej fauny.
- 3' Brzuszne półobrączki ♂ bez plam pośrodkowych z gęstych włosów, ale często z normalnem żółtem uwłosieniem. Nasadowa przepaska przedplecza zupełna.
- 4'' Nasada pokryw lekko wykrojona, członki biczyka rożków 3—6 poprzeczne. Tu należy jeden włoski gatunek.
- 4' Nasada pokryw prawie prosta, kąty barkowe nie wysterczają ku przodowi. Członki biczyka rożków 3—6 nie są wyraźnie poprzeczne.
- 5'' Ryjek bez wyraźnej brózdki grzbietowej podłużnej przy końcu. Tu należy gatunek alpejski.
- 5' Ryjek przy końcu z wyraźną grzbietową brózdką podłużną.
- 6'' Przedplecze w bocznym przewężeniu za przednim brzegiem bez wyraźnej plamki z włosów, dwie plamki w środku brzegu przedplecza małe, pokrywy z niewielu plamkami żółtymi. Tu należy *transylvanicus* Petri z Siedmiogrodu i pn. części półw. Bałkańskiego.
- 6' Przedplecze w bocznym przewężeniu za przednim brzegiem z małą wyraźną plamką z włosów, z dwóch plamek środka brzegu przedplecza wewnętrzna łączy się bez przerwy z nasadową przepaską, pokrywy mają plamki żółte po bokach i z tyłu, wierzch jest bez plamek: **integer nov. sp.**

Podr. **Trysibius** Schönh.

Z tego podrodzaju pochodzi z Jaryszowa za granicą dzisiejszej Polski **Liparus tenebrioides** Pallas (*punctipennis* Brullé), różniący się od innych form podrodzaju podłużną brózdką na czole między oczyma; w miejsce jej u innych form występuje tylko małe punktowe wgłębienie.

